

O F T
EXEMPLEN OM DE KINDEREN BEQVAMELICK
te leeren Schryuey: Inhoudende heel schoone sentenciey
tot onderwyfinghe der ionckheyt.

TOT LEYDEN,
Ghedruet by Christoffel Plantyn.
M. D. LXXXV.

C. P. TOTTEN IONGHERS DIE GREYTICH
OM LEEREN SIIN, ENDE GHEENEN MID-
DEL EN HEBBEN OM SCHOLEN TE GAEN.

GHELOFTE maectt schult, ey schult woort niet gheschoussey,
Dit wete ick, Const-lieuende kinders, seer wel, maer
Al hebby langhe ghebeydt, tey mach ick niet rouwey:
Want hy doet wel die d'oudt betaelt int nieuwe iaer.

Ontfanght day danckelyck deseij A B Verbaer,
Die ick ick hebbe wt goeder ionstey willeij schenckey:
Leestey, Schrijstey, Verstaetey, ey schikter ick naer,
Soo wil ick ick, alst past, met wat meerdere ghedenckey.

P. H. TOT ALLE VERSTANDIGHE
DIE BRABANTSCHÉ RHETORISIENEN.

CLOECKE Componistey, Edel-poetey,
Eer ghy des ghedichtey leest, moety wesen,
Dat ick, ghesetey in Brabant, haer mate
Wetens ende willems hebbe verghetey,
Oy te volghen der Françoischer secreten
Niet wt vermetey, oft dat ick d'ons hate
Maer oy dat ick niet haerder Consteij Gate
Meer sins, onbereupest, dits dat ick pryse,
Dole ick als ick t'goet oy een keten late?
Dat late ick v'oordeelen, niet d'onsyfe.
Want de ghoey maghe eedt wael alle spys.

Godt kennet is d'oppen

ey Godts kennisse comen, heij d'
Ic dy eenighen middel on wijs
De eerste ist dat my soeckten mo
De meeste gane die alle dreug
Tis t'beghien ende d'ynde, Jac
Daer my ter werelt alle dingh

A A A B C

Werdyt niet bliit nae wyshert onbeswaert, Ende leert deur haer
Want sy sulcken breucht en glorie haert, Diemen inder eeuwich

OT ALLE VERSTANDIGHE
ABANTSCHÉ RHETORISIENEN.

omponistey, Edel poeten,
is ghedichtey leest, indety wetey,
setey in Zabant; haer mate
willens hebbe herghetey,
y der Françoischer secreten
metey, oft dat ick d'ons hate
ick met haerder Consten Gate
onhercreupelt, dits dat ick pryse,
ick t'goet ony een keten late?
k Voordeelen, niet d'onsyse.
maghe eedt wet alle spyse.

Godt kennet is d'opperste goet.

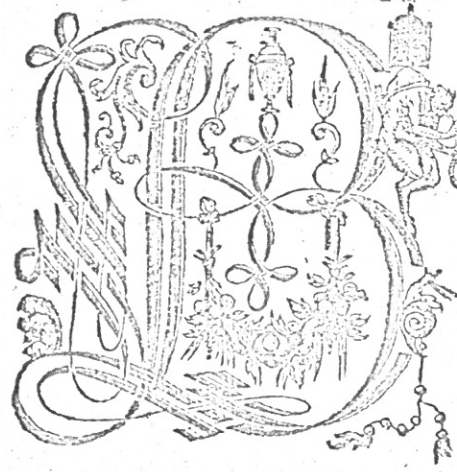
ey Godts kennisse comen, hien dreesy ende eery,
It dy eenighy middel ony wijsheit te leery;
D'eerste ist datmy soecky moet bouy alle goet:
De meeste gane die alle drecht en d'ereery;
T'is t'beghin ende d'eynde, Jae mate ende doet,
Daemy ter bereest alle dingh nae rechtly moet.

A A A B C C D D E

Rebeydt met blit nae wysheit onbeswaert, Ende leert deur haer alle onminne schoudey.
Want sy sulckey drecht en glorie baert, Diemy inder eendicheyt mach' behoudey.

a 3

Die wel leeft, wel sterft.

y d'wel leuy is ghemeynlijck en goet steruy:
Die hier wel leeft y cay ghey guade doot heeruy.
Deur kostlycke deucht worter de mensch toe ghedreuy,
End' hier deur cay hy de ruste sint gheest vekeruy.
Die hey ter deucht, met s'heruy d'necht, heel heeft ghegheuy.
Die sal doortbaer steruende inder eenbichyt leuy.

V S A J J R L M O R M

Wylde in haer vterste sulleyse wesen,
Dat sy haer bay haer ende ghit ghispreken,

Jae salich, die haer alday soo verstoruen sinder,
Oock bay des vleesche wellusten onbedrouen sinder.

[Faint, mostly illegible text in the left margin, possibly bleed-through from the reverse side.]

Wy sijn alle sterflijck.

omney daghen, maendy, ende iaren voek d'valy?
 Wie heesst doch eens in haren loop wethy saly?
 Doorwaer niemant; gheboorte, leuy, ende doot,
 Sienmy euenteens altijt bekbarly hater paly:
 T'steruy volghet de gheboorte, t'uy wijdt elery noch groot.
 Wat Godt ordincert, gheschiet sonder wederstoot.

○ p z e e t w m x z z.

Eloeklich wort den gheest van t'bleefsch bestreden
 Maer des bleefsches ydele begheerlycheden

Ja diekwilc oock bedwonghen als een kint,
 Den gheest met stantvastighe dencht verdwint.

Doet alijt t'ghene dat goet ghedaey ware.

at ghy steruende soudt wenschy t'hebbij gheday,
Veracht int leuy niet, naer wilter day nae stay:

Doet in tijt t'ghene dat ghy sout willy bedryuy
Als ghy day deser werelt in d'ander moet gay,
Soo doende salmy s d'ewich leuy toe schryuy.
Die wel sterft, sal by de leuende ontsterflijck slyuy.

a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u v w x y z

De begheerten brenghen den mensche in lyden,
Want den gheest en can hem gheen sine verbliden,

Makende t'heerte en sinen ongherust:
Soo langhe ale hy derft t'gheen daer hem nae lust

[Faint, illegible text from the reverse side of the page, possibly bleed-through or a separate column of text.]

Ghehoorsaemheyt is Godt behaeghlijck.

enbuldighe ghehoorsaemheyt betaemt de inecht,
Dy salichlyck te leuy, is sy d'eerste duecht,
Daer heny opter aerdy de mensche toe sal doeghly:
Sy ist die ons by Godt brenght, wy dy gheet verjucht,
Makend' doozspoedich ons werckly end' ons ploeghly:
Die Godt ghehoorsaemly is, crijcht alle sijn vermoeghly.

p q r z s s s t u v w x y z e.

Een goede hope wederstaet alleene
Want al waren wy ghevrent totten beene.
Verriickel, teghenspoet, ende vngheluck.
Hopende een beter soo mindert den druck.

Redene moet ouer al ghebodt hebby.

ame, profit, eere, ende ionste te vercryghy,
Wenscht elcke mensche: t' doet hey stuyppy ende wyghy,
Jaet maectt hey ey slauc, veracht sandy lieghy,
Soo verre als heerey duecht by hey moety scryghy:
Maer ander cay hey day t'self niet day dienst gheschiedy,
Want heerey maectt heerey die ouer al ghebiedy.

a b c d e f g h i

Fortuna heeft alle Meesterste ghebodt
houdende den Luckdom voor harey Godt.

Ouer de ghene die hier onbedacht leeft,
Maer de wyse ouer haer alle macht heeft.

Duecht is inde daet gheleyhey.

heschicktelijck t'aenhoory des meesterb onderkyfuy,
Ende des vaderb vermaninghe, is welte pryfuy,
Soo ist voek niet slijt duerlesuy versheydy boeckuy,
Noch meer deucht kennuy, ende wat daer tot mach xryfuy,
Maer sonder datt ist al ery ydel ondersoeckuy,
Niet duegt wery, maer duecht dory, cay dy mensch vercloeckuy.

i i k t l l m n y u y o p . q

Glorie die verreyhey wordt deer duecht,
Maer alle andere eere ende ydele bruecht

Stijft inder ewichygt groot ende onsterfelyck,
Wergaet als een bloeme der selte bederfelyck.

Men moet de herten met ootmoedicheyt
ende beleeftheyt winnen.

eussche eerbaerheyt, beleefte ootmoedighe maniere,
Sijn gut ende bequaem alty ionghen scholieren:
Dootmoedicheyt (die alle verbaentheyt weerstaet)
Cause met gheschickte vriendelijchheyt soo verciere,
Dat sy elce herte gheswinne met sulckey daet.
Dat sy is niet dat zedicheyt te bouwen gact.

x z s s e t t e.

Heerliick wort hier alle consey onderhouden
Eere can den traghen tot derbeyt stouwen.

Duer glorie end' eer haer soedster sorchsuldiich:
Maer eerloos zinn maecht den mensche onuerduldich.

Spraecht s soo dat ghy eeney anderey sijn ghesuck
niet ey derft ontwenschey.

ndien ghy hier, o ionghe Juecht, s ghebrekey
Miet cloeckelijck y wederstaet, maer volghet al haer prekey,
Ghy sult dat te late beclaghuy menichsondt,
Hoorende day een ander eere end' duecht sprekey,
Dese ouerbonny hebben eerste siluer ende goudt,
Erijght day in tijt dat ghy dy sulckey af wenschey sondt.

D S U C K E T Z E E

In ondancbaerheyt heeft Godt groot misghen,
Maer wie ey sonder oock niet ouerclaghien,

God doet oock de mensche t's out oft ionck;
Sy is day seel quacks wortel ende oorspronck.

Wey niet hery somtijts nae dey tijt schickey.

abeley noemmy lossy ende seylly strijckey,
Nae dat het dy groot eycht, ony perijckel t' onwijshey,
De rede is onse leer-meesterse in dit stuck,
Als by ey andere, enissende wes practijckey,
Suer schae sy comy in benautheyte ende druck.
Mer eens andere schae wijs wordy is groot gheluck.

W E E D E F G H I J K L M N

Leiderey, eert altiit met grooter fecste
Soo wordy deuchlich gheacht by de gneeste:

Die wijs ende gheschickt sijn in goede conste.
Want die de wyse eert, eerst met huy elcy ionste.

Beter ist rijk hay gheeste day hay goede besey.

oflijcker is wt gheeste rijckdoy day s'werelts schat:
Met siluer ende goudt maectmy wel dit oft dat,
Maer het moet altemael dy gheest obediery.
Is t'sterstijck oock by d'eebich te ghelijcky wat:
Cetryy weent, niet rechte machmy day wel laudery
T'ghery dat regert bouy t'ghery dat sey latt regery.

O R A E S C W X Z S

Lof ende prijs doet ons niet enste vierich
Eck een staet mac de grootste eere vierich,

De dencht beminney, ende wy slieck wandelen,
Maer gneest ceertmens die redeluyt handeluy.

S

Overgherey verhindert de gherustheyt.

aeckt dat ghy meester over v begheerty sit,
Werkdintse in als. salich wort ghy deur sulckey strijt:
Want die de begheerty in heny laet onbestredy wesy,
Is als een woernd. Zee ongherust alrijt,
Jae day heny stermy drucht heel ende al verredy wesy.
Daer in is niet beterb day in als te sedy wesy.

a b c d e f f f g h h i k l m n o p

Mate is tot alle dingh nut ende goet,
Ende haten als fenij den ouerbloet.

Al die verstant hebben prysen haer wegheyn,
In mate volghen is t'beste ghelegheyn.

Grootey staet doet dickwils de huyghert berliesey.

Niemand wy laet hem say swerelts eere verdwafey,
Die ghene die in haer heeft al sijn verlosafey,
Maect sy ey stane om ey ydel hope t'ontfanghey,
Die ghelijck ey Zeebare vandey wint gheblashey
Vergaet, soo haest als dey wint sijn vleughelc laet hanghey,
Hooghert spert wettuy om menschy d'ryghert te vanghey.

o p q r s t u v w x y z

Niemand ey behoort hem edel te noemen;

Maer dese alleen mach hem say sulcx beroemen;

Om dat hy hier als d'edelste gheboren leeft;

Die d'ondeucht verdreuen, ende deucht beroren heeft.

Weest meester ouer ussey schat.

rdineert ende quaticht alsoo ussey wille,
Dat ussey gheest blyue alrijt gherust ende stille:
Siet dat ghy s seluy niet vy maectt frijckdoms slane,
Wacht s day sulckey dienstbaerheyt dol day gheschille,
Want bedrieghlijck is haer dreucht, schadelijck haer ganc,
Tis pryselijck meester bessey ouer sijn hauc.

A A A A C S S E

Onderdanicheyt (soo ons leert schrijuere)
Die daer teghen striidt, sal inde selue bre

Je veel beter dan eenighe offerhande:
Die Saul sijn macht verliesen met schande.

Dat buyten ons is, ey is gheen deucht.

ryselijck y is d'armonie noch dy rijkdom groot,
Doch niet te lachtery: want als wij ende broot
Sijne dy mensch quaet' ghebruyck aut oft onbeguame,
Maer onse is de ducht, opghedoet in onsen schoot,
Ende dese alleene werckt de lofsijcke fame,
Eckey sy de ducht day bouy al arnghe name.

V S A J J R L M N . V

Wijst niet voor goet alle dat schoon say schijn is,
Eg is wie die int onderscheyden sij is,

Rechte ondersoekt eer ghe besluyt finalick,
Maer die t' schijn voor de waerheit neemt, doet qualick.

Faint, illegible text in the left margin, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Cracheyt is doersake van heel quaets.

Wilt s cracheyt tot leegh sijn, Wilt se niet ghesloony,
 Want der erf-dyant, die s siele soeckt te roony,
 Naer sulcx wacht; in daerx op toe leyt nacht ende dach,
 Op dat hy de ghene die hy soo siet verdoony,
 Met heyl indy afgront der hellen soerly mach:
 Cracheyt wercht onducht droefhey ende eewich gheclach.

Op de se t n w x z

Questhey die onnut sijn ende onstichten,
 Ist dat ghy se eeny anderx hoort dichten;

Ey laet gheen sine wt uwen monde comen:
 Stopt s voren voor sulcx, het sal s bromen.

Haesticheyt doet dickwils misdoey.

Yplichker dymael op t'ghely datmy s'voorseyt,
Eer ghy yet besluyt, hoe wel dattet s'ghreyt,
Wacht s' oock wel s'haest niet eere te verbindy
Ny yemant die hertneckich drijft al dat hy seyt,
Onderdint eerst de waerheyt, laet s' niet verblindy,
Die de waerheyt volcht, can hey niet bedrogheyn bindy.

a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u v w x y z

Redene ey sielt gimmermeer op d'een se,
Want waer de redene criecht heerschappye,
Laetse s' hope regerey ende stercken,
Daer woont wijsheyt die niet quaets ey can vercken.

Wijst by de waerheyt, ende spreekt vryelijck.

chaemt s de waerheyt gheensins, wilste altijt doorstay,
Cont ghy yet goets doyn, wy laet dat niet ongheday,
Maer als yemant yet oneerlijck day s begheert,
Wilt soodanighy quaet stoutelijck day quonde stay,
Seght wy wt (als die s niet sulcx niet wy gheueert)
Tis wy verkeerde vrientchap die de siele deert.

p q r s t u v w x y z

Soberheyt bemint, ende haet t'gullich woeden,
Maer pryse is ghegheuen om hem te woeden.

Want om t'etey is den mensch niet gheschapey,
Dese onsbryckht, sal de wijsheyt verflapey.

Ey doet niet dat s kerouwen mocht.

U bergheeft u openbaert s secrety niet,
Want de mensche is onghestadigher dan ey niet.
Die hedy vriendt is, die wort loel want eer moeghyt
Betrouwt niet lichtelijck, wijselijck door s niet,
Dat ghy u maect niet u seght, haer ick noch verdorghy.
Die niet seghy can, brenght hem seluy in seel seghy.

a b c d e f f g g . h h

Toone ende verwaende lichtbeerdichert,
Want sy bestyden niet onbedachtichert,

Sijn branden van redene ende dencht,
D'oprechte waerheit die den gheest verheucht.

U

Hy ey leeft niet, die niet sel ey leeft.

leeffschelijck leuy y wordt gheuy ghenaemt,
Want sulcy is t'leuy alder beesty onbeschaemt,
Niet volghende day hary onredelijckey aert:
Creelijck leuy is t'leuy dat dey quensch betaemt,
Siet aenmeemt blijft onder de leuende vermaect,
Ey de wellustighe als ydel gheclanck wech Daert.

i i e t l l m n y u o p q

Victorie t'hebben ouer dey quaden

Werckt groote ruste, ende t'belet veel schaden.

Met soeticheyt ende deucht, is seer lofslick,

Sie t'quaet met quaet loont, enisgaet hem grofslick.

Alle menschen sijn den wille
Godts onderworpen.

erkes dy grooten Monarcha drooy in saeliant,
Werkeert hebbende seel soley, ende menich lant,
Heeft in reney slach verloren sijn Scepters glorie,
Als hy heyn ihuy hondert duysent manen sterck benant,
Dat groot ghebeelt niet is gheelt, leert wt des historie,
Dy Almachtighen gheeft dy hy wt Victorie.

r z y f s s e e t t t

Nantius de riviere houdt noch int ghedachte
Door Helena, by den Troyanen vrachte,

Deerlick iammer, dat Nennis niet haer weelde
Dy cleyn bruccht den wellustighe oyt langh queelde.

De dronckaerts ende gulsichaerts sijn onnut,

dele onnutte dronckaerts in sulcke persoony,
Ey sijn niet weerdich in een goet stadt te woony,
Daer elck aerbeyt door sijn anderij int ghemey,
Doch niet armoede sy huy selue aldermeest loony,
Erkende ey eenbich verkiij by groot ende cleyn,
Op ander aerbeyt leuy gheuy dingh soo sileyn.

S u w e e z z e e

Zeghelick wil hem van dronckenschap bedwinghen, De mensch werter door als een onreij wercken,
Onbeschaemt ende plomp in alle dinghen, Jae cloeck ende meerfich tot godtloose wercken.

De liefde Gods gheeft dat eeuwigh leuen.

ekerey gues der Christelijcker liefdy crachtich,
hoort onsy gheest soo te dryuy tot Godt almachtich,
Dat wy de werelt vergheten ende haer saken.
Want die d'aertse ydelheit heminny onbedachtich,
In veel moeyty ende groote onruste gheraken,
Maer die Godt liefhebby d'ewighe leuy smaken.

A B C D E F G H I K L

Zoo doncrugt oyt de goede teny' woest gnaecte,
Soo comt des lante boerspoot daer elck nae haecte.

En daer door dickwils deuy ouerbloet segende,
Door quacy tonghen tot enfaghen egende.

S

Suauitate scientiæ nihil est homini iucundius.

DILIGENTIA in omnibus rebus plurimum valet: hæc præcipuè colenda est nobis, hæc semper adhibenda, nihil est quod non hæc assequatur: qua vna virtutè omnes reliquæ virtutes continentur.

Solertia conando vincit omnia.

A B C D E F G H I K L M N O P
Q R S T V W X Y Z Æ.

a a b c d e e f ff g h i j k l m m n
o p q r r f ff s t t t v u x y z z
& æ st æ ç œ.

Sine studio & ardore quodam amoris, in vita nihil
fit quicquam egregium.

*QVÆ bona sunt, fieri meliora possunt doctrina: & qua non optima, etiam
tamen aliquo modo & corrigi possunt. Parum autem valet doctrina,
nisi industria, labor, diligentia comprobetur.*

A B C D E F G H I K L M N O P Q R
R S T V W X Y Z Æ.

a b c d e f f f g g h i j k l m n o p q r s s s s' s t u
u w x y z z & et st a æ si s sp sp si s' s' as is us.

Α Β Γ Δ Ε Ζ Η Θ Ι Κ Λ Μ Ν Ξ Ο Π
Ρ Σ Τ Υ Φ Χ Ψ Ω.

α β γ δ ε ς ζ η θ ι κ λ μ ν ξ
ο π ρ ς σ ς ς τ ς φ χ ψ ω.

א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ ל מ נ ס ע פ צ
ק ר ש ת ך ם ן ף ץ נ ס ף ץ נ ס

I. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25.
I. ij. iij. iiij. v. vj. vij. viij. ix. x. xj. xij. xiiij. xv. xvj. xvij. xviiij. xix. xx. xxj. xxij. xxiiij. xxv.
26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41.
xxvj. xxvij. xxviiij. xxix. xxx. xxxj. xxxij. xxxiiij. xxxv. xxxvj. xxxvij. xxxviiij. xxxix. xl. xlj.
42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 60. 70. 80. 90. 100. 110. 1000.
xlij. xliij. xliiij. xlv. xlvj. xlvij. xlviiij. xlix. L. lx. lxx. lxxx. xc. C. x^c. M.